

Lõpukirjand - küpsuse etalon

Nüüd, mil suuremad kired on arvatavasti jõudnud juba vaibuda, kirjutaksin natuke lõpukirjandist ja sellega seonduvast.

Kõik sai alguse juba päev enne tõelist kirjutamaasumist: toolid-lauad vajasisid paikapanemist ja kes muu neid ikka tassis, kui mitte me ise. Juba siis oli kuidagi imelik ja mingil määral isegi naljakas enda ümber vaadata. Nii mõnegi muidu naerda armastava inimese nägu oli tõsiseks ja vaata et isegi mõtlikuks tõmbunud. Nii mõnegi olekust paistis siiras hämmeldus: kas tõesti juba homme?

Jah, nii see just oligi, juba järgmisel päeval pidime me endast esimese tõsiseltvõetava märgi maha panema. Tuli tõestada oma mõtlemisvõimet, näidata teadmisi, jätta endast üldse väga aruka inimese mulje.

Nii mõnelgi möödus öö arvatavasti üsna rahutult. Parim õudusunenägu, mida tagantjärele olen kuulnud, nägi välja umbes sellisena.

Eksam. Kõik kirjutavad. Üks komisjoni liikmetest käib saalis ringi ja jääb äkki kirjutaja laua ette seisma. Ta vaatab kahtlustavalt usinale sullejüngri otsa ning käreatab: "Teil, õpilane see ja see, on laua all Tuglase aforsimide kogu!" Kusjuures õpilasel ongi...

Vaevalt küll, et taoline intsidendent vahetult enne eksamit kuigi rahustavalt mõjuda sai. Kuid jätame ebareaalse maailma ja suundume tõelisse ellu.

Hommikul (ja nimelt just eksamipäeva hommikul) võttis koolituliijaid vastu üsna pingeline õhkkond. Küüsi päris ei näritud, kuid vaatamata üldisele küll-ma-saan-hakkama meele-

olule võis aimata närvilist ootust, mis pani jalalt jalale tammuma ja kannatamatult küsima: millal ükskord sisse saab?

Tuleb tunnistada, et juba kasvõi saalimine ise osutus äärmiselt naljakaks toiminguks. Passe küll ei kontrollitud, kuid kõik õpetajad seisisid millegipärast kahe pool ust ja naeratasid kaas-tundlikult. Näituse-eksponaadi tunne tekkis. Ainsaks eesmärgiks sai tollest halenaljakast spaleerist võimalikult ruttu läbi jõuda ja oma kohale istuma saada. Seal vähemalt ei vaadatud sind niimoodi.

Üheks pingelisemaks perioodiks kogu eksami jooksul kujunes aga arvatavasti teemade ettelugemine, sest mis siis saab, kui mõtteid kohe üldse-üldse ei teki. Taolist probleemi siiski vist ei tekkinud: teemad osutusid ju üsnagi lihtsateks ja jäid paljuski täpsemalt piiritlemata.

Kartus, et teatud tsoonid saalis ei kuule raadiost loetavast mitte midagi, osutus ka asjatuks. Eksamiruumi (proosalisemalt küll öeldes võimlasse) toodud kolm-neli raadiot täitsid täielikult neile pandud lootusi ja tegid (peaaegu) kõik räägitava kuuldavaks.

Kahtlemata oli hea idee nõuda igasse eksamiruumi tahvel, millele saaks hiljem kõik teemad kontrollimiseks kirja panna, kuid kas sellel ka mõtet oli... Vähemalt mulle tundus küll, et arvestamata olid jäänud ruumide suurused, sest kui juba saali keskpaigas istujatel tekkis raskusi sõnade eristamisega (tagapoololijatest rääkimata), siis tekib küll küsimus, et milleks see tahvel.

Taolist probleemi ette nähes oli lubatud siiski kõik kirjutajad ükshaaval läbi käia, et iga kir-

japandud sõna õigsust kontrollida. Kurb tõde küll, kuid vähemalt minuni ei jõudnud mitte keegi.

Teemad käes, tuli hakata midagi paberile panema. Mõtetest just puudu ei tulnud, kuid nende arukus jättis tihtipeale soovida. Nõnda siis saigi istutud ja kuulatud toolide käiginat. Laual lebav tühi paberileht ei tahtnud aga kuidagi täituda arvestatava mõttelennuga.

Ajaks, mil lauale toodi paar saiakest ja tee, oli aga juba arvatavasti kõigil midagi paberile pandud ja, mis teha, ka külmgi jõudnud hakata. Nii saidki kuumad teeklaasid igati teretulnud nähtuseks: vähemalt käed soojendati üles. Söögiisu üle ei võinud kurta: suuremad pabistamised ju juba pabistatud, nüüd oli vaja vaid kontsentreeruda.

Õige pea hakkasid lahkuma esimesed valmisjõudnud. Pilgud suundusid kella poole: kas on veel aega? Oli. Ja ega kiirustama ei sundinudki niivõrd aeg kui üha kangemaks muutuv istumine. Raske on kuus-seitse tundi järjest ühe koha peal püsida.

Lõpuks see töö siiski valmis sai. Tuli anda veel allkiri, parandada ära valeks osutunud kood (jah, esimesed viperused õpilaste kodeerimisel olid tõeks saanud) ja siis: hüvasti, eksamiruum!

Pingelangus osutus äärmiselt järsuks ja nii astusid arvatavasti paljud kodu poole kohkunult avastades, et kirjutasisid lõpukirjandit.

Nüüd aga...? Nüüd tuleb oodata. Ja loomulikult ka lootda. Tulemused saab teada... Oh, selle ajani on terve igavik!